

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Proponitur status quæstionis, & pars affirmativa, ut probabilior eligitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

tas quæ hic reperitur, non est exigenda ex parte ipsius actûs, sed ex parte solius effectûs producti; quamvis etiam ex effectû quodammodo refundatur in actum, non quidem secundum substantiam, sed virtutem ut exercitam; quia si potuit non esse effectus, potuit etiã actus effectum non producere: sicut actio ut creativa, vel conservativa desineret, si desineret effectus, etiã tamen nihil, intrinsicum actioni deperiret: quod idem contingeret personæ divinæ quæ humanitatem Christi terminat; si enim desineret humanitas, desineret terminatio etiam intrinseca, etsi nihil intrinsicum amitteret: quia terminatio nihil aliud est, quàm ipsa substantia Verbi Divini in recto, ut connotat humanitatem cui unitur in obliquo: etenim in hac sententia quam hic explicamus, non est necesse quod adveniat aliquid intrinsicum, vel pereat, ut adveniat, vel pereat intrinseca denominatio, ut statim ostendemus.

113 Ad confirmationem, concedo Majorem, & distinguo Minorem: Quod constituit Deum liberè volentem, est aliquid intrinsicum præcisè, nego: est intrinsicum ut connotans in obliquo effectum productum, concedo; & sub hac ratione potuit deficere, quia potuit non producere effectum, nec ipsum subinde connotare.

114 Obicitur secundò: Omnis denominatio intrinseca debet provenire ab aliqua forma intrinseca: Atqui denominatio liberi in Deo, est denominatio intrinseca: Ergo debet provenire ab aliqua forma intrinseca: Atqui iterum hæc forma non potest esse nisi aliqua ratio intrinseca, superaddita actui necessario: Ergo &c. Hæc Minor subsumpta probatur: quia forma quæ Deum denominat liberè volentem, non potest esse ipse actus necessarius; siquidem omnis denominatio similis est, & ejusdem conditionis cum forma à qua oritur: Ergo actus necessarius non potest liberè, sed solum necessariò volentem denominare.

115 Respondeo primò Majorem esse absolute negandam, quia interdum potest advenire nova denominatio intrinseca, etã nihil intrinsicum adveniat, ex sola connotatione alicujus extrinseci: cujus plura exempla afferri possunt. Nam materia prima dicitur habere vel complacentiam formæ præteritæ, vel desiderium futura, quæ denominationes intrinseca sunt, & tamen non oriuntur nisi ex connotatione formæ quam habuit, vel habitura est. In sententia eorum qui sunt extra Scholam D. Thomæ, & qui non distinguunt relationem à fundamento, fundamentum dicitur intrinsicè referri ad terminum, etsi nihil intrinsicum recipiat, ex eo solum quod terminum connotet; & agens dicitur agens intrinsicè, non quod actionem in sese recipiat, sed quod eam in passò receptam connotet; & licet in vera sententia agens complementum aliquid virtutis recipiat, à quo denominatur agens effectivè; attamen non denominatur agens formaliter, nisi ex sola actione, quæ tamen non est in ipso, sed in passò. Idem etiam in Deo reperitur, nam Deus dicitur Creator, quæ denominatio non potest non esse intrinseca, per solam virtutem activam, sine nova perfectione addita, ut connotat effectus productos: & dicitur etiam habere cognitionem futurorum contingentiũ intuitivam, sine ulla ratione superaddita, etiam virtualiter distincta, nam scientia visionis, & libera, nequidem virtualiter è scientia necessaria & simplicis intelligentiæ distinguitur; quia illa

distinctio virtualis non potest oriri ex objecto materiali circa quod versatur scientia visionis. Denum persona divina dicitur intrinsicè terminare humanitatem, etsi nisi intrinsicè cum adveniat, ex eo præcisè quod connotet humanitatem cui unitur. Idem dicendum de actu libero Dei, Deus enim dicitur liberè volens creaturas, non quod aliquid intrinsicè recipiat, vel amittat, aut alio modo se habeat, sed quod in se immutabilis creaturas mutet, circa eas versetur, & eas connotet. Sed præterea

Respondeo secundò, non desiderari hic formam intrinsecam, ex qua proveniat denominatio liberi, (quod etiam dicendum est de aliis denominationibus creatoris, videntis, terminantis) provenit enim ex ipso actu voluntatis divinæ qui importatur in recto, ut connotat in obliquo effectum productum. Unde concessò primo argumento, distinguo Minorem subsumptam: Actus necessarius non potest denominare Deum liberè volentem, ut est necessarius, & versatur circa bonitatem divinam, & secundum perfectionem intrinsecam, secundum se & præcisè sumptam, concedo. Ut versatur circa creaturas, & eas connotat, nego: sub hac enim ratione non est necessarius, sed liber.

Obicitur tertio: Decretum liberum est Deo ratio cognoscendi creaturas existentes, aut futuras: Sed non secundum rationem intrinsecam, quoad intrinseca necessariam: Ergo quoad intrinseca liberam, ac subinde quæ potest deficere secundum intrinseca, non secundum extrinseca solum, & secundum illud duntaxat quod importatur in obliquo.

Respondeo concessa Majori, distinguendo Minorem. Decretum non est ratio cognoscendi creaturas secundum aliquam rationem intrinsecam necessariam, ut necessaria est præcisè, concedo: ut versatur circa creaturas, & eas connotat, nego. Decretum ergo liberum duo dicitur, ut sapius explicuimus, alterum in recto, & est ipsemet actus secundum rationem intrinsecam alterum in obliquo, & est creatura, vel existens, vel futura; cum verò illud rectum, scilicet actus voluntatis divinæ, obliquum connotet, scilicet creaturam, facile poterit esse ratio cognoscendi creaturam existentem vel futuram.

ARTICULUS IV.

An deus in Deo libertas contradictionis, ita ut eius voluntas ab omni actu libero potuerit manere suspensa.

S. I.

Proponitur status questionis, & pars affirmativa, ut probabilior eligatur.

Suppono primò, tritam & communem libertatis divisionem, in libertatem contrarietatis & contradictionis. Prima est indifferentia ad actus contrarios, ut amare, & odio habere. Secunda est potentia ad actum, & negationem ejus, sive ad volendum & non volendum.

Suppono secundò, quod cum libertas Deum non sit potentialis, sed per modum actûs purissimi; & cum in Deo actus liber non distingatur realiter à necessario, sed unus & idem actus simplicissimus, eminentissimo modo sit necessarius & liber: necessarius quidem per ordinem ad divinam bonitatem ut objectum primarium, liber verò per ordinem

ordinem ad creaturas ut objecta secundaria & materialia, non potest dari in Deo libertas contradictionis per ordinem ad actum & negationem eius, sed solum penes terminationem ad objecta creata, & negationem illius. Unde quando queritur an in Deo sit libertas contradictionis, idem est ac si queratur, an voluntas Dei poterit manere suspensa, & cessare ab omni exercitio, seu terminatione libera ad objecta creata: v.g. ad futuritionem Petri, vel non futuritionem illius.

121. Suppono tertio: probabilem esse aliquorum Theologorum sententiam, assentientem quod proposito voluntati creatae objecto, illa potest ab omni actu positivo cessare, ac exercere suam libertatem per puram omissionem, quae voluntaria & libera est, libertate negativa. Queritur ergo, an sicut in illa sententia probabili, voluntas creata objecto sibi proposito manet libera, nempe libertate contrarietatis, sed etiam libertate contradictionis formaliter, taliter quod possit nullum actum erga illud elicere. Ita voluntas Dei, proposita sibi ab aeterno futuritione Petri v.g. & negatione illius, non solum sit libera libertate contrarietatis, quatenus potuit velle futuritionem, aut negationem illius: sed etiam libertate contradictionis formalis, ita ut poterit merè negativè se habere, nec volendo futuritionem, nec volendo negationem illius, sed ab omni terminatione libera cessando.

122. Partem negativam tenent ex nostris Navarrete, Nozarius, & Gonzalez; & ex extraneis Suarez, Vazquez, Granada, & Arrubal, quos referunt & sequuntur Salmaticenses, tr. 4. disp. 5. dub. 3. §. 2.

Fundamentum huius sententiae duplex est. Primum sumitur ex summa perfectione & actualitate divinae voluntatis ut liberae, quam existimant praedicti Authores non posse salvam, si voluntas divina maneat suspensa ab omni actu libero, seu ab omni terminatione ad creaturas. Secundum petitur ex summa perfectione & universalitate scientiae liberae Dei, quae etiam non videtur stare posse cum suspensione omnimodae voluntatis, & seclusis decretis absolutis, vel conditionatis, in quibus eius certitudo fundetur.

123. His tamen non obstantibus, pars affirmativa satis communis est apud Thomistas, eamque defendunt Ferrarientis, Cajetanus, & Curiel relati à Salmaticensibus ubi supra, Herrera in manuscriptis ad art. 3. huius questionis & plures alii Recentiores & ingeniosi Thomistae. Unde haec sententia, ut probabiliori, & conformiori principis circa Dei libertatem articulo praecedenti statuitis, subscribens,

Dico, voluntatem Dei ab omni terminatione libera ad creaturas potuisse manere suspensam, ac proinde illam esse liberam, non solum libertate contrarietatis, sed etiam libertate contradictionis.

124. Probatum primò conclusio destruendo primò & praecipuum fundamentum Adversariorum. Nulla reperitur imperfectio in voluntate divina, per omnimodam suspensionem omnis decreti, seu omnis exercitii libertatis erga creaturas. Ergo non est ratio quare non possit sic esse & concipi divina voluntas. Consequentia patet, Antecedens probatur. Si quae enim esset, maxime quia ex tali suspensione, & carentia exercitii libertatis, sequeretur aliquis defectus perfectionis vel actualitatis in divina voluntate: Sed ex tali suspensione non sequitur ulla carentia perfectionis & actualitatis: Ergo &c. Major est praecipuum fundamentum Adversariorum:

A Minor verò in qua est difficultas, sic ostenditur. Exercitium liberum volitionis divinae non superaddit ad perfectiones necessarias Dei, entitatem, actualitatem, vel perfectionem; sed ratione purae terminationis, ut ostendimus articulo secundo: Ergo ex eo quod à tali exercitio divina voluntas adaequate cessaret, ac maneret suspensa, nullius perfectionis seu actualitatis defectus sequeretur.

Confirmatur, & urgetur amplius. Ideò absq; 125 ulla imperfectione potuit voluntas Dei non velle futuritionem Petri v.g. quam de facto voluit, quia terminatio per modum volitionis non superaddit novam perfectionem, vel actualitatem: At nec etiam terminatio libera per modum volitionis aut nolitionis vagè considerata, perfectionem addit, vel actualitatem: Ergo etià ab illa prout sic, absq; ulla imperfectione potuit cessare, & consequenter potuit nec velle nec nolle futuritionem Petri, aut negationem futuritionis eius

Confirmatur secundo: Absque ulla imperfectione potuit misericordia Dei, ab exercitio miserendi suspensa remanere, & idem dic de iustitia divina, & de omnipotentia; haec enim omnia attributa, si Deus nihil produxisset ad extra, à principiis executivis miserendi, puniendi, &c. suspensa manerent: Ergo etiam voluntas divina ut libera esse potuit absque omni imperfectione, ab omni exercitio volendi manere suspensa.

C Probatum secundo conclusio, destruendo aliud fundamentum Adversariorum. Quamvis divina voluntas non se determinasset circa futuritionem vel non futuritionem aliquarum rerum possibilem, hoc tamen non obesset perfectioni divinae scientiae, nec impediret quin certò cognosceret illas non esse futuras: Ergo nult, vel saltem mutat aliud fundamentum adversa sententia. Consequentia patet ex supra dictis: Antecedens verò probatur. Ut enim Deus cognoscat aliquid non esse futurum, non requiritur quod habeat aliquid decretum positivum de eius non futuritione, sed sufficit quod nullum habeat de eius futuritione; talis enim libera decreti negatio, seu tale decretum negativum, sufficit ad non futuritionem alicujus rei possibilem, ut ostendimus in Tractatu de Scientia Dei, & rationem assignavimus, ex discrimine quod inter futuritionem & non futuritionem reperitur. Cum enim rem esse futuram sit aliquis effectus positivus, & futuritio dicat ordinem positivum ad existentiam aliquando habendam, & omnis effectus positivus petat pro causa liberam Dei volitionem, hinc est quod ad futuritionem alicujus rei requiritur decretum positivum & actuale voluntatis divinae. Contra verò cum rem non esse futuram, non sit aliquid positivum, sed sola negatio futuritionis & existentiae aliquando habenda, & ad negationem non requiratur positivus influxus, sed sufficiat sola eius negatio: ut aliqua res non sit futura, & ut talis à Deo cognoscatur, satis est quod divina voluntas circa eius futuritionem & non futuritionem maneat suspensa, & habeat circa illam decretum negativum, seu liberam decreti negationem, sicuti ut sit calor, requiritur causa positive influens in illud; ut verò non sit, sufficit sola influxus negatio.

D

E Confirmatur primò: Sicut se habet concursus Dei ad extra in ordine ad existentiam rerum, ita se habet eius decretum in ordine ad illarum futuritionem: Atqui ad negationem existentiae alicujus rei, non requiritur influxus positivus divinae omnipotentiae, sed sufficit sola concursus seu influxus

128

et in Bibli...

fluxus negatio: Ergo similiter ad non futuritionem illius, nullum requiritur positivum decretum, sed sufficit libere ejus negatio, seu libera divina voluntatis suspensio.

- 129 Confirmatur amplius: Absurdum videtur fingere in Deo infinita ferè decreta conditionata, circa infinitas ferè combinationes possibiles, inter quas plures videntur absurda & nugatoria, & asserere quòd in Deo sit decretum positivum & actuale, quo positivè velit & determinet, quòd si capra, v. g. saltet, arbor non florebit: quòd si gallus canter, Turca non convertetur: si Petrus dormiat Romæ, Joannes non saltabit Burdigalæ, & circa similia humana mentis deliria. Unde multò convenientius videtur asserere, voluntatem divinam circa hujusmodi combinationes, & futura conditionata disparata, mansisse suspensè, & habuisse solum circa illa decretum negativum, seu liberam decreti negationem, in qua certò cognoscit, illa non esse futura.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

- 130 **O**bjicies primò: Divina voluntas ut libera, non minùs est in ultima actualitate, & actus purus, quàm si consideretur ut natura, vel ut necessaria. Ergo sicut voluntas divina, per modum naturæ considerata, est necessariò in actu secundo, respectu objecti primarii quod necessariò diligit: ita etiam ut libera debet necessariò esse in actu secundo, respectu objecti secundarii in quod liberè tendit.

- 131 **R**espondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: Respectu objecti secundarii debet esse in actu secundo, quantum ad entitatem, & actualitatem, concedo: quoad exercitium, & terminationem, nego. Solutio patet ex supra dictis: ut enim supra annotavimus, libertas divina non consistit in indifferentia potentia ad actum & negationem ejus, sed in indifferentia actus purissimi ad terminationem ad objectum creatum, & negationem terminationis; ex quo non colligitur esse potentialem, seu non esse actum purum; sicut nec ex eo quod misericordia & justitia divina indifferentes sint ut terminentur vel non terminentur ad objecta creata, aliqua potentialitas vel defectus actualitatis in illis infertur. Et quidem si quid probaret hoc argumentum, convinceret voluntatem Dei liberam debere habere positivas omnes terminationes ad creaturas quarum est capax, quod nec ipsi quidem Adversarii admittent.

- 132 **I**nstabis, Voluntas divina, quia sub conceptu naturæ est actus purus, & omnis potentialitatis expers, non solum est in actu secundo quoad entitatem & actualitatem, sed etiam quoad terminationem, & exercitium illius circa suum objectum: Ergo similiter si voluntas Dei ut libera sit actus purus, debet esse in actu secundo, non solum quoad entitatem & actualitatem, sed etiam quoad omne exercitium, & omnem terminationem.

- 133 **R**espondeo negando causalem: non enim hac solum ratione, voluntas divina sub conceptu naturæ, est in actu secundo quoad terminationem, circa objectum quod necessariò diligit, sed quia terminatio ad tale objectum, est necessariò connexa cum actualitate voluntatis divinæ, ob necessitatem objecti: quia illò proposito per intellectum, cum repræsentetur ratio summi boni, nequit voluntas non exercere actum circa illud:

A cujus oppositum in terminatione libera contingit; quandoquidem ejus objectum, cum creatum & finitum sit, & finitum bonitatem habeat, nequit necessariò allicere voluntatè divinà, ut habeat necessariò exercitiū terminationis ad illud.

Objicies secundò: Non stat summa perfectio scientiæ Dei liberæ, cum suspensione omnimodæ voluntatis divinæ: Ergo illa non est admittenda. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nam ut ostendimus in Tractatu de scientia Dei, sublimitatis decretis absolutis, & conditionatis, non potest stare certitudo & infallibilitas scientiæ Dei, respectu futurorum contingentium: Ergo perfectio scientiæ Dei liberæ, cum suspensione omnimodæ divinæ voluntatis subsistere nequit.

- B **R**espondeo negando Antecedens: ad cujus probationem, in primis dicendum est, quòd si voluntas Dei circa futuritionem, vel non futuritionem omnium rerum possibilium manifestè suspensa, ejus scientia non cognosceret res ut futuras, sed solum ut possibiles: neq; hoc arguit imperfectionem, sed potius summam perfectionem in divina scientia, quæ debet attingere res ut sunt, & illas cognoscere eo modo quo sunt cognoscibiles: in tali autè casu nihil esset cognoscibile, ut futurum; quia nullum esset in Deo decretum, quò res extraherentur à statu merè possibilitatis, ad statum determinatæ futuritionis. Sed quæ ex fide & divina revelatione habemus, voluntatem divinam circa futuritionem rerum omnium possibilium, non manifestè suspensam, sed absolutè vel conditionatè, ad plurimum rerum productionem & futuritionem se determinasse.

C **R**espondeo secundò: certitudinem divinæ scientiæ, quantum ad ea quæ sunt futura, fundari in decreto positivo, absolutò, vel conditionato, quò Deus absolutè vel conditionatè decrevit illorum productionem & futuritionem: quantum verò ad ea quæ non sunt futura, fundatur vel in decreto positivo, quò Deus absolutè, vel conditionatè noluit illorum futuritionem: vel in decreto negativo, seu in libera decreti negatione, quia noluit se determinare ad illorum futuritionem, aut non futuritionem; tale enim decretum negativum sufficit (ut ostendimus) ut aliquid non sit futurum, & ut tale cognoscatur a Deo.

Ex quo inferes, duplex esse medium in quo divina scientia potest certò cognoscere aliquid non esse futurum. Primum est decretum positivum, quò positivè vult non esse illius rei. Secundum est decretum negativum, seu libera omisso omnis decreti positivi, circa ejus futuritionem vel non futuritionem.

Objicies tertio: In voluntate creata non potest salvari ratio perfecti liberi per puram omissionem, ut docent plures Thomistæ 1. 2. q. 6. art. 5. & qu. 7. art. 5. Ergo multò minùs in voluntate divina salvabitur ratio libertatis, per solum voluntariam ommissionem decreti positivi suspensionem.

E **R**espondeo dato Antecedente, de quo disputant Theologi locis citatis, negando Consequentiam, & partitem. Ratio disparitatis sumitur ex differentia libertatis divinæ & creatæ. Libertas enim creata non est ad terminationes diversas ejusdem actus, sed ad diversos actus: unde quia in casu puræ ommissionis, nullam haberet actum voluntas creata, non salvaretur in ea perfecta libertas in actu secundo, si quidem actus secundus nominat actum. Cæterum in Deo non est libertas ad diversos actus, sed ad eundem actum, cum diversa terminatione; unde non intellexit ad huc in ejus